

Nærings- og handelsdepartementet
Postboks 8014 Dep
0030 OSLO

OSK

11/01219-2/OSK

10. februar 2012

Høring - Evaluering av Teknologirådet

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har, etter oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet, evaluert Teknologirådet. I brev den 25. november 2011 har departementet sendt evalueringsrapporten ut på høring. Datatilsynet ønsker med dette å komme med noen synspunkter på det som fremkommer i rapporten.

Om selve evalueringen

Det å gjennomføre uavhengige og metodiske evalueringer av offentlig finansierte organisasjoners organisering, ressursbruk og måloppnåelse er viktig for å kunne sikre at vi som samfunn får et best mulig utbytte av skattebetalernes penger. Det synes derfor hensiktsmessig at en slik evaluering nå er blitt gjennomført etter at Teknologirådet har eksistert i godt og vel ti år. En tilsvarende ekstern evaluering bør gjentas senest etter at det er gått nye ti år.

Evalueringen synes å ha blitt solid faglig og metodemessig utført fra NIFU sin side, både når det gjelder kartlegging, analyse og anbefalinger. Datatilsynet var for øvrig en av de virksomhetene som ble intervjuet som ledd i evalueringen, under kategorien ”involverte eksperter, samarbeidspartnere, brukere og deltakere”.

Om Datatilsynets samarbeid med Teknologirådet

Datatilsynet har med tilfredshet kunnet konstatere at personvern helt siden 2004 har vært et av de sentrale temaene for Teknologirådets arbeid. I rapporten ”Elektroniske spor og personvern” fra 2005 gav Teknologirådet en oversikt over samfunnsutviklingen og teknologier som utfordrer personvernet. Rapporten inneholder også en pedagogisk og lettfattelig fremstilling av hva begrepet personvern egentlig innebærer, og gir en oversikt over sentrale personvernprinsipper. Dette er materiale som også Datatilsynet har hatt, og fortsatt har, god nytte av i vårt arbeid.

Blant mange av de forslagene til personvern fremmende tiltak som ble fremmet fra Teknologirådets side i den nevnte rapporten var at personvern og informasjonsetikk burde tas inn som tema i skolen. Videre foreslo Teknologirådet at bevisstheten og kunnskapsnivået om elektroniske spor og personvern burde styrkes. ”Folk må hjelpes til selv å kunne ta ansvar for sitt personvern på de områder hvor dette er nødvendig”, heter det i rapporten.

Disse vurderingene fra Teknologirådets side var en sentral del av dokumentasjonen når Datatilsynet overfor daværende Moderniseringsdepartementet i 2006 foreslo en handlingsplan for målrettet informasjon om plikter og rettigheter på personvernområder, herunder å utvikle et undervisningsopplegg overfor barn og unge.

Departementet fulgte raskt opp og bevilget ekstra midler til kommunikasjonstiltak som følge av satsingsforslaget. Basert på den gode erfaringen Datatilsynet hadde med Teknologirådet, inngikk vi et samarbeid om å utvikle det undervisningsopplegget som nå er kjent som 'Du Bestemmer' (www.dubestemmer.no).

Du Bestemmer er et meget populært undervisningsopplegg her i Norge, brukt av mer enn en halv million skoleelever. Undervisningsopplegget har også blitt gjenstand for stor internasjonal oppmerksomhet, og er blitt tatt i bruk på åtte ulike språk.

Teknologirådets fremste bidrag i arbeidet med å utvikle Du Bestemmer til en suksess var dets evne til å sette samfunn, teknologi og personvern i sammenheng, og det å gjøre temaet forståelig for folk flest. Gjennom samarbeidet i Du Bestemmer dokumenterte Teknologirådets medarbeidere dessuten meget høy kompetanse og gjennomføringsevne.

Du Bestemmer er fortsatt et høyst levende samarbeidsprosjekt mellom Teknologirådet, Senter for IKT i utdanningen og Datatilsynet.

Datatilsynet ser muligheter for et ytterligere samarbeide og dialog. Gjennom sine prosjekter og sitt internasjonale kontaktnett kan Teknologirådet bidra til at Datatilsynet tidlig identifiserer teknologiske og samfunnsmessige utviklingstrekk som vil kunne få konsekvenser for personvernet. Teknologirådet har spilt en slik rolle blant annet når det gjelder genteknologi, omsorgsteknologi og helse på Internett mv. Datatilsynet vil ta initiativ til faste kontaktmøter med Teknologirådet. På slike kontaktmøter kan vi, i tillegg til å identifisere prosjekter Teknologirådet potensielt kan arbeide med på selvstendig grunnlag, også drøfte mulige samarbeidsprosjekter.

Formell og økonomisk uavhengighet

I likhet med Datatilsynet er det viktig at Teknologirådets uavhengighet er reell og blir respektert. Dersom det i forbindelse med budsjettprosesser og tildelingsbrev blir kommunisert forventninger om hvilke temaer og problemstillinger som etter departementets eller Forskningsrådets vurdering bør prioriteres, så rokker dette på den uavhengigheten som Teknologirådet forutsetningsvis skal ha. Departementet og Forskningsrådet må derfor, slik Datatilsynet ser det, avgrense seg til oppfølging av ressursbruk og administrative forhold. Man må som administrativt overordnede organer ikke la seg friste til å komme med signaler om hvilke temaer og problemstillinger Teknologirådet bør velge å fokusere på.

Videre er det viktig at Teknologirådet har størst mulig grad av forutsigbarhet og stabilitet omkring sine økonomiske ressurser og rammebetingelser for øvrig. Departementet må derfor sørge for at Teknologirådet til enhver tid har en tilstrekkelig og langsiktig finansiering fra statsbudsjettet, slik at Teknologirådet ikke bli avhengig av å lete etter midler til driften fra andre kilder. Som det fremgår av evalueringsrapporten vil en lav basisfinansiering og et krav om at Teknologirådet må finansiere deler av driften fra andre kilder, kunne føre til at rådet tvinges til å prioritere prosjekter som blir inntektsgivende, fremfor prosjekter som er av større samfunnsmessig betydning. I tillegg kreves det ofte betydelig med administrative ressurser til å arbeide med å oppnå kravene til inntektsfinansiering.

Den formelle og økonomiske uavhengigheten vil, etter Datatilsynets vurdering, sikres best dersom det etableres et eget budsjettkapittel for Teknologirådet i de årlige statsbudsjettene. Teknologirådet bør i tillegg ha muligheter til å inntektsføre ekstern finansiering når samarbeidsprosjekter gjør det naturlig, men det bør ikke knyttes bestemte inntektskrav til dette fra departementets side.

Avhengighet, troverdighet og agendasetting

Etter Datatilsynets vurdering har Teknologirådet utvist et godt skjønn når det gjelder å forvalte sin uavhengighet, samtidig som de har evnet å sette agenda og ha en tydelig stemme utad.

Denne balansegangen håndterte Teknologirådet på en god måte i forbindelse med den opphetede diskusjonen omkring innføring av Datalagringsdirektivet i norsk rett. Teknologirådet gav en høringsuttalelse der rådet ikke tok eksplisitt stilling til om datalagringsdirektivet burde innføres, eller ikke. I stedet valgte Teknologirådet en tilnærming der man drøftet direktivet i sammenheng med andre lignende tiltak, og hvordan direktivet ville kunne påvirke det totale overvåkingsnivået i det norske samfunnet. Teknologirådet bidro også med vurderinger knyttet til den (da) eventuelle implementeringen av direktivet.

Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD), hvis mandat på mange måter kan være sammenliknbart med Teknologirådets, gav på sin side ikke noen uttrykk for synspunkt i denne viktige saken, som nettopp handlet om hvilke virkemidler man skal kunne benytte til kriminalitetsbekjempelse. Dette begrunnet KRÅD med at saken var *”lite egnet til behandling i KRÅD, som er et organ sammensatt med fagfolk fra mange forskjellige områder – og med en rekke ulike synspunkter. Det er ikke naturlig å tenke seg at rådet vil kunne enes om en felles uttalelse.”*

Teknologirådet og KRÅD valgte altså to helt forskjellige tilnærminger til et svært omstridt og debattert justispolitisk tiltak. Fremfor å la være å gå inn i en viktig, men vanskelig debatt, valgte Teknologirådet å spille inn ulike vurderinger og momenter, men uten å ta stilling til hvilket resultat debatten burde ende ut i.

Det vil alltid være en fare for at organer som Teknologirådet blir så opptatt av å markere sin nøytralitet og uavhengighet at man unnlater å gjøre bruk av markert og tydelig stemme i den offentlige debatt. I saken om datalagringsdirektivet viste Teknologirådet at det er mulig å bidra konstruktivt til debatten, uten å bli beskyldt for å ta et politisk standpunkt i saken.

Også i andre saker, som for eksempel bruk av omsorgsteknologi og i saken om pasientjournaler på nett, har Teknologirådet hatt en klar agendasettende funksjon, der man har evnet å skape debatt, uten at dette har gått på bekostning av organets politiske nøytralitet. Ved å benytte ekspertgrupper og andre metoder til å identifisere ulike perspektiver, og gjerne direkte motstridene hensyn, bidrar Teknologirådet til å kvalitetssikre samfunnsdebatten om nye og komplekse problemstillinger, uten at man tar til orde for hvilke konkrete løsninger som bør velges. Dette er selvsagt valg som fortsatt bør overlates til våre politikere.

Metodevalg - eksperter eller lekfolk?

Som det går fram av evalueringen har Teknologirådet benyttet seg av et bredt spekter av metoder i sitt arbeid. Bruk av ekspertgrupper synes å ha vært en metode som har vært benyttet med gode resultater i mange av prosjektene. Datatilsynet har vært representert i flere slike ekspertgrupper og opplever at dette har vært en effektiv metode for å få fram bred faktabasert kunnskap og for å kunne se en problemstilling ut fra flere ulike fagområder.

Som tidligere nevnt har Datatilsynet også deltatt på flere åpne debattmøter og seminarer i regi av Teknologirådet. Ved å kombinere denne typen møter med aktive medieutspill har man på en god måte klart å skape oppmerksomhet og debatt omkring det aktuelle temaet.

Generelt vil vi si at Teknologirådets organisering rundt prosjekter der de involverer ekstern ekspertise gjør dem godt rustet til å reise nye temaer på dagsorden og bidra til at institusjoner som Datatilsynet, og Norge for øvrig, kan ligge i forkant. Teknologirådet har også vært dyktige til å involvere personvernansyn og Datatilsynet for å oppnå helhetlige vurderinger av ny teknologi.

Dialog med andre

Som nevnt har Datatilsynet gjennom flere år hatt et nært og godt samarbeid med Teknologirådet. Det er imidlertid fortsatt et potensiale for å utvikle relasjonen videre, blant annet gjennom å avholde kontaktmøter én eller to ganger årlig. Gjennom slike møter kan vi identifisere mulige samarbeidsprosjekter, eller temaer som Teknologirådet kan arbeide videre med på selvstendig grunnlag. Tilsvarende bør Teknologirådet foreta en omverdensanalyse og ta initiativ til kontakt med organisasjoner man kan ha gjensidig nytte av å ha videre dialog med. Ikke minst bør også flere av komiteene på Stortinget ha årlige møter med Teknologirådet, slik at de kan involvere seg i, og bli kjent med Teknologirådets arbeid. Tilsvarende bør Teknologirådet også arrangere møter for departementer og enkelte av deres underliggende etater.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Ove Skåra
informasjonsdirektør